

Về việc vận dụng các tác phẩm kinh điển trong giảng dạy lý luận chính trị để bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng ở nhà trường quân đội

TS. TRẦN QUỐC TUẤN

Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng;
Email: tranquoctuanhvct@gmail.com

ThS. NGUYỄN VIỆT TIẾN

Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng;
Email: tienhvct289@gmail.com

Tóm tắt: Tác phẩm kinh điển của chủ nghĩa Mác - Lênin là những tác phẩm có giá trị mẫu mực, tiêu biểu về lý luận chính trị của C.Mác, Ph.Ăngghen, V.I.Lênin. Do đó, nghiên cứu, vận dụng sáng tạo các tác phẩm kinh điển của chủ nghĩa Mác - Lênin trong giảng dạy lý luận chính trị ở các nhà trường quân đội được đặc biệt coi trọng. Đây không chỉ là nhiệm vụ cấp thiết trong công tác giáo dục - đào tạo mà là yêu cầu then chốt nhằm bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trong tình hình mới.

Từ khóa: tác phẩm kinh điển; lý luận chính trị; nền tảng tư tưởng; nhà trường quân đội.

1. Đặt vấn đề

Các tác phẩm kinh điển của chủ nghĩa Mác - Lênin có giá trị khoa học to lớn, cung cấp những hạt nhân về thế giới quan, phương pháp luận cho nhận thức và thực tiễn của con người, đã và đang là ngọn đuốc soi đường cho những người mácxít trong hành trình xây dựng xã hội mới xã hội chủ nghĩa (XHCN). Hiện nay, khi các thế lực thù địch đang tìm mọi cách xuyên tạc, phủ nhận chủ nghĩa Mác - Lênin, việc nắm vững những luận điểm trong các tác phẩm gốc giúp chúng ta có thể vạch trần và bác bỏ những luận điệu sai trái để bảo vệ chủ nghĩa Mác - Lênin - nền tảng tư tưởng của Đảng. Ngoài ra, việc nghiên cứu tác phẩm kinh điển còn góp phần bồi đắp niềm tin vào lý tưởng cách mạng, vào con đường đi lên chủ nghĩa xã hội (CNXH) mà Đảng ta đã lựa chọn. Do đó, việc lồng ghép các giá trị này trong giảng dạy lý luận chính trị ở các nhà trường quân đội có vai trò quan trọng nhằm bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trong tình hình mới theo quan điểm Đại hội XIII: "Nâng cao tính chiến đấu, tính giáo dục, tính thuyết phục trong tuyên truyền, giáo dục, học tập chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước"⁽¹⁾.

2. Thực tiễn vận dụng tác phẩm kinh điển trong giảng dạy lý luận chính trị nhằm bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng ở các nhà trường quân đội hiện nay

Nhận thức đúng đắn vai trò của việc vận dụng tác phẩm kinh điển trong giảng dạy lý luận chính trị, các nhà trường quân đội đã có nhiều chủ trương, biện pháp lãnh đạo, chỉ đạo việc vận dụng tác phẩm kinh điển trong giảng dạy lý luận chính trị nhằm bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng. Đội ngũ giảng viên đã tích cực nghiên cứu, cập nhật và vận dụng sáng tạo những nguyên lý, quan điểm, nội dung cốt lõi của các tác phẩm kinh điển vào từng chuyên đề bài giảng; phương pháp giảng dạy theo hướng tích cực, ứng dụng công nghệ thông tin trong giảng dạy, góp phần phát triển tư duy lý luận, kỹ năng phân tích và năng lực vận dụng lý luận vào thực tiễn cho người học. Cùng với đó, công tác biên soạn giáo trình, tài liệu giảng dạy được quan tâm đúng mức, chú trọng việc cập nhật, bổ sung những nội dung của các tác phẩm kinh điển vào tài liệu. Nhiều giảng viên đã thực hiện các đề tài nghiên cứu khoa học về vận dụng tác phẩm kinh điển trong giảng dạy, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo.

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được,

việc vận dụng tác phẩm kinh điển trong giảng dạy lý luận chính trị vẫn còn một số hạn chế. Một bộ phận giảng viên còn lúng túng trong việc vận dụng các tác phẩm kinh điển vào bài giảng, đặc biệt là khi phải liên hệ với những vấn đề thực tiễn quân sự đương đại, bối cảnh xây dựng quân đội trong tình hình mới. Việc khai thác giá trị của tác phẩm kinh điển đôi khi còn mang tính hình thức, chưa thực sự đi vào chiều sâu. Phương pháp giảng dạy còn nặng về lý thuyết, chưa thực sự phát huy tính tích cực, chủ động của người học.

Nguyên nhân của những hạn chế xuất phát từ nhiều yếu tố khách quan và chủ quan, như: Điều kiện cơ sở vật chất, trang thiết bị phục vụ giảng dạy ở một số đơn vị chưa đáp ứng đầy đủ nhu cầu; thời lượng chương trình có hạn trong khi khối lượng kiến thức lớn khiến việc đi sâu nghiên cứu và vận dụng tác phẩm kinh điển gặp khó khăn; năng lực nghiên cứu và vận dụng lý luận của một số giảng viên còn hạn chế, chưa đáp ứng được yêu cầu đổi mới.

3. Giải pháp cơ bản nhằm tăng cường nghiên cứu, vận dụng tác phẩm kinh điển trong giảng dạy lý luận chính trị nhằm bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng ở các nhà trường quân đội hiện nay

Thứ nhất, cần lựa chọn những tác phẩm kinh điển có tính thời sự, gắn liền với thực tiễn đất nước và quân đội trong giai đoạn hiện nay. Việc lựa chọn tác phẩm kinh điển có tính thời sự để giảng dạy cần được thực hiện một cách khoa học và có hệ thống. Trong giảng dạy, cần tăng thêm số lượng những tác phẩm kinh điển của C.Mác, Ph.Ăngghen, V.I.Lênin bàn về vai trò của quân đội cách mạng, về nghệ thuật quân sự và chiến tranh nhân dân, về nguồn gốc của chiến tranh và quân đội, sự diệt vong tất yếu của chủ nghĩa tư bản, sứ mệnh lịch sử của giai cấp vô sản. Điển hình như tác phẩm: Tuyên ngôn Đảng Cộng sản, Chống Duyrinh, Biện chứng của tự nhiên, Tư bản luận, Chiến tranh và cách mạng, Nhà nước và cách mạng, Chủ nghĩa đế quốc - giai đoạn tột cùng của chủ nghĩa tư bản□ vẫn còn nguyên giá trị trong việc xây dựng học thuyết quân sự của

Việt Nam hiện nay. Khi lựa chọn tác phẩm để giảng dạy, cần chú ý đến tính thực tiễn và khả năng vận dụng vào điều kiện cụ thể của quân đội Việt Nam. Khi giảng dạy về xây dựng quân đội trong thời kỳ mới, có thể kết hợp nghiên cứu các tác phẩm kinh điển với việc phân tích thực tiễn xây dựng quân đội □ cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại□ Điều này giúp người học không chỉ hiểu sâu lý luận mà còn biết vận dụng vào thực tiễn công tác.

Hiện nay, trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và những thách thức an ninh phi truyền thống, việc lựa chọn và vận dụng các tác phẩm kinh điển cần gắn với những vấn đề mới như: Chiến tranh thông tin, an ninh mạng, tác chiến điện tử. Điều này đòi hỏi phải biết kế thừa có chọn lọc những nguyên lý cơ bản trong các tác phẩm kinh điển của C.Mác, Ph.Ăngghen, V.I.Lênin để vận dụng vào tình hình mới. Đồng thời, việc lựa chọn những luận điểm trong các tác phẩm kinh điển về đấu tranh tư tưởng, về bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng cần được nghiên cứu kỹ để vận dụng vào công tác tư tưởng trong quân đội, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, góp phần nâng cao bản lĩnh chính trị, năng lực nhận diện và đấu tranh với các quan điểm sai trái cho cán bộ, chiến sĩ.

Thứ hai, việc giảng dạy phải bám sát những vấn đề cốt lõi, những giá trị cơ bản của các tác phẩm, đồng thời phải biết vận dụng linh hoạt vào điều kiện cụ thể của Việt Nam. Trong giảng dạy lý luận chính trị ở các nhà trường quân đội, việc bám sát những vấn đề cốt lõi và giá trị cơ bản của các tác phẩm kinh điển là yêu cầu quan trọng hàng đầu. Cần nắm vững và làm rõ những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin về bản chất giai cấp của quân đội, về mối quan hệ giữa chính trị và quân sự, giữa Đảng và quân đội, quan điểm về xây dựng quân đội kiểu mới của giai cấp công nhân. Cần khẳng định tư tưởng của C.Mác, Ph.Ăngghen và Lênin là quá trình kế thừa có chọn lọc những tư tưởng của nhân loại, là quá trình không ngừng đấu tranh chống lại những quan điểm duy tâm, tôn giáo, siêu hình, cũng như

những quan điểm phản khoa học của giai cấp tư sản về chiến tranh và quân đội. Đây là những vấn đề nền tảng, có ý nghĩa định hướng trong xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam. Khi vận dụng vào điều kiện cụ thể của Việt Nam, cần chú trọng phân tích sâu sắc tư tưởng của các nhà kinh điển về bản chất của quân đội và nhiệm vụ xây dựng quân đội kiểu mới. Cần thấy được chỉ dẫn của các nhà kinh điển của chủ nghĩa Mác - Lênin khi khẳng định: Bản chất của quân đội được xác định bởi quân đội đó do giai cấp nào tổ chức ra, công cụ bạo lực đó nằm trong tay ai và nó phục vụ cho lợi ích của giai cấp nào trong xã hội. Từ cách tiếp cận trên, các nhà kinh điển chủ nghĩa Mác - Lênin khẳng định bản chất quân đội là công cụ bạo lực vũ trang của một giai cấp, một nhà nước nhất định nhằm phục vụ cho giai cấp và nhà nước tổ chức, nuôi dưỡng nó. Khi nghiên cứu về nghệ thuật quân sự, cần vận dụng sáng tạo các nguyên lý cổ điển vào điều kiện tác chiến hiện đại với vũ khí công nghệ cao. Những nguyên lý này vẫn còn nguyên giá trị trong điều kiện hiện nay.

Việc giảng dạy phải chú trọng phân tích mối quan hệ biện chứng giữa kiên định và vận dụng sáng tạo. Kiên định không có nghĩa là giáo điều, máy móc, mà phải biết vận dụng linh hoạt phù hợp với từng điều kiện, hoàn cảnh cụ thể. Đồng thời, "Đẩy mạnh tổng kết thực tiễn, nghiên cứu lý luận, hoàn thiện hệ thống lý luận về đường lối đổi mới, về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam. Gắn tổng kết thực tiễn, nghiên cứu lý luận với định hướng chính sách"⁽²⁾. Điều này đặc biệt quan trọng khi phân tích các vấn đề mới như: đấu tranh trên không gian mạng, bảo vệ chủ quyền biển đảo, ứng phó với các thách thức an ninh phi truyền thống.

Thứ ba, cần chú trọng phân tích, làm rõ những luận điểm quan trọng trong các tác phẩm kinh điển để từ đó phản bác các quan điểm sai trái, thù địch. Trong giảng dạy các môn lý luận chính trị ở các nhà trường quân đội, việc phân tích và làm rõ những luận điểm quan trọng trong các tác phẩm kinh điển có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái,

thù địch. Trước hết, cần khai thác nội dung của các tác phẩm kinh điển để làm rõ các nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin về bản chất của chủ nghĩa đế quốc, đấu tranh giai cấp, xây dựng nhà nước XHCN và phát triển kinh tế trong bối cảnh mới. Đồng thời, phải nhấn mạnh tính thời đại và giá trị bền vững của những tư tưởng đó trong việc giải quyết các vấn đề thực tiễn, như chống tham nhũng, bất bình đẳng xã hội hay bảo vệ chủ quyền quốc gia. Cụ thể, tác phẩm "Tuyên ngôn của Đảng Cộng sản" không chỉ mang ý nghĩa lịch sử mà còn là nguồn lý luận quan trọng trong việc phản bác các luận điệu xuyên tạc về bản chất tiến bộ của CNXH. Đặc biệt, cần phân tích sâu sắc những luận điểm của V.I.Lênin về vai trò lãnh đạo của Đảng đối với quân đội cách mạng, về mối quan hệ giữa đấu tranh quân sự và đấu tranh chính trị. Qua đó, bác bỏ những quan điểm sai trái cho rằng "quân đội không cần có sự lãnh đạo của Đảng", "quân đội chỉ thuần túy là lực lượng quân sự". Những luận điểm này có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong bối cảnh các thế lực thù địch đang tìm cách "phi chính trị hoá" quân đội.

Khi phân tích tư tưởng của các nhà kinh điển của chủ nghĩa Mác - Lênin, cần làm rõ những luận điểm về xây dựng quân đội tuyệt đối trung thành với Đảng, với Tổ quốc và nhân dân, từ đó phản bác những quan điểm xuyên tạc về "tách rời Đảng khỏi quân đội", về "dân chủ hoá" quân đội theo kiểu phương Tây. Đồng thời, làm rõ bản chất nhân dân của quân đội ta để đấu tranh với những luận điệu vu cáo quân đội là "công cụ đàn áp nhân dân". Trong điều kiện hiện nay, việc vận dụng sáng tạo phương pháp luận của chủ nghĩa Mác-Lênin để phân tích các tác phẩm kinh điển cần gắn với đấu tranh chống "diễn biến hoà bình", chống các quan điểm đòi "phi chính trị hoá", "trung lập hoá" quân đội.

Thứ tư, tăng cường đổi mới phương pháp vận dụng các tác phẩm kinh điển trong giảng dạy lý luận chính trị ở các nhà trường quân đội nhằm bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng. Đổi mới phương pháp nghiên cứu, vận dụng theo hướng

tích hợp, kết hợp nhiều phương pháp khác nhau như: phương pháp lịch sử - logic để hiểu bối cảnh ra đời và giá trị thời đại của tác phẩm; phương pháp phân tích - tổng hợp để làm rõ nội dung cốt lõi; phương pháp so sánh - đối chiếu để thấy được tính đặc thù, phổ quát của các luận điểm và hiểu được giá trị của tác phẩm qua các thời kỳ khác nhau. Đặc biệt chú trọng phương pháp nghiên cứu thực tiễn thông qua việc tổ chức các đợt thực tế, khảo sát tại các đơn vị.

Khi nghiên cứu những vấn đề phức tạp, như bản chất giai cấp của quân đội, mối quan hệ giữa quân sự và chính trị, vai trò lãnh đạo của Đảng đối với quân đội trong điều kiện mới, cần kết hợp cả góc độ quân sự, chính trị, kinh tế và văn hóa; vận dụng linh hoạt phương pháp duy vật biện chứng và duy vật lịch sử để phân tích các vấn đề một cách khoa học, toàn diện; chú trọng nguyên tắc kế thừa và phát triển sáng tạo, tính biện chứng giữa lý luận với thực tiễn. Các nguyên lý, luận điểm trong tác phẩm kinh điển cần được phân tích, làm rõ những vấn đề mới trong mối quan hệ với thực tiễn xây dựng, bảo vệ Tổ quốc hiện nay, như xây dựng quân đội trong thời kỳ Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, đấu tranh trên không gian mạng, bảo vệ chủ quyền biển đảo. Điều này giúp người học không chỉ hiểu sâu nội dung tác phẩm mà còn biết vận dụng vào giải quyết các vấn đề thực tiễn.

Hình thức nghiên cứu, cần đa dạng hoá như: nghiên cứu cá nhân để phát huy tính độc lập, sáng tạo; nghiên cứu theo nhóm để tận dụng trí tuệ tập thể; tổ chức hội thảo khoa học để trao đổi, tranh luận những vấn đề cụ thể như: vận dụng tư tưởng C.Mác, Ph.Ăngghen và V.I.Lênin về xây dựng quân đội nhân dân, về công tác chính trị trong quân đội, về đấu tranh tư tưởng trên không gian mạng theo nhiều cấp độ cấp khoa, cấp học viện..., qua đó làm sâu sắc thêm những giá trị lý luận và thực tiễn của các tác phẩm kinh điển.

Trong giảng dạy lý luận chính trị, cần đổi mới theo hướng tăng cường tính tương tác, phát huy tính chủ động, sáng tạo của người học. Các phương pháp giảng dạy hiện đại như thảo luận

nhóm, nghiên cứu tình huống, xêmina cần được áp dụng linh hoạt. Khuyến khích người học tự nghiên cứu, đề xuất các vấn đề mới từ thực tiễn để cùng thảo luận. Tận dụng công nghệ thông tin, các phần mềm hỗ trợ giảng dạy để tạo môi trường học tập sinh động, hấp dẫn thuận lợi cho việc tra cứu, tham khảo tài liệu. Đặc biệt, chú trọng xây dựng các chuyên đề nghiên cứu gắn với nhiệm vụ bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, thông qua đó, vừa làm sâu sắc thêm những giá trị cốt lõi của tác phẩm, vừa trang bị phương pháp luận để nhận diện và đấu tranh với những quan điểm sai trái, thù địch, đặc biệt là trên không gian mạng.

Ngoài ra, cần thường xuyên tổ chức tổng kết, đánh giá hiệu quả của các hình thức, phương pháp nghiên cứu, vận dụng các tác phẩm kinh điển để kịp thời điều chỉnh, bổ sung và không ngừng đổi mới, hoàn thiện phương pháp, nâng cao hiệu quả giảng dạy lý luận chính trị trong các nhà trường quân đội, góp phần giúp người học hiểu rõ hơn về nền tảng tư tưởng của Đảng, từ đó nâng cao nhận thức chính trị, định hướng hành động và xây dựng tinh thần trách nhiệm với Tổ quốc.

4. Kết luận: Những giá trị lý luận sâu sắc từ các tác phẩm của C.Mác, Ph.Ăngghen, V.I.Lênin không chỉ giúp củng cố niềm tin của cán bộ, chiến sĩ vào sự lãnh đạo của Đảng, mà còn là kim chỉ nam cho nhiệm vụ xây dựng quân đội trong tình hình mới. Thông qua việc vận dụng các tác phẩm kinh điển trong giảng dạy lý luận chính trị, những giá trị cốt lõi của chủ nghĩa Mác - Lênin sẽ được cán bộ, chiến sĩ quân đội vận dụng và phát triển sáng tạo, đặc biệt là trong nhiệm vụ bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh với các quan điểm sai trái, thù địch./.

(1), (2) Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, T.I, tr.181, 181 - 182.